

Poslední etapa je v cíli

Vedle zřejmě nejdůležitějšího ekonomického nástroje ke zlepšení životního prostředí, jakým je daňová reforma, se čím dál víc prosazují i dobrovolné nástroje. V rámci českého Národního programu označování ekologicky šetrných výrobků od roku 1994 do poloviny roku 2003 bylo značkou Ekologicky šetrný výrobek oceněno na 300 výrobků. V rámci zavádění ekologických systémů řízení podniků podle normy ISO 14000 nebo Programu EMAS bylo v polovině roku 2003 v ČR registrováno 449 podniků s certifikací.

Krev komisařky Wallströmové

Na sklonku roku 2003 doktor Vyvyan Howard z Bruselu veřejnosti oznámil, že v krvi evropské komisařky pro životní prostředí Margot Wallströmové se zjistilo celkem 28 chemických látek, které by tam být neměly. Komisařka Wallströmová společně se 155 dalšími Belgičany a Brity dobrovolně podstoupila vyšetření, aby se ukázalo, jak znečištění životního prostředí ovlivňuje lidské tělo. V krvi některých se našlo až 49 cizorodých chemikálií.

Mezi látkami zjištěnými v krvi komisařky byl už třicet let zakázaný pesticid DDT, ještě jedovatější DDE a zákeřné polychlorované bifenylly. Těch lidí vyrobili na jeden a půl milionu tun. Polovina z nich se stále používá, zbytek je rozptýlen na skládkách a v přírodě. Tyto látky se pomalu hromadí v lidském těle, ukládají se v tuky a játrech, ovlivňují srdce, mozek, kůži či imunitní systém, ale také děti v těle matky. Podle doktora Howarda mohou rozdílné dávky pesticidů obsahujících PCB odlišit i tak blízké jedince, jako jsou dvojčata. To, které z matčina těla získá více PCB, bude prý útočnější a sexuálně méně vyrovnané než druhé. Chemikálie jako DDT, jež se v ekologicky bezstarostných dobách považovaly za zázrak, který nás zbaví mnohých nepříjemností a po prohlédnutí lidstva byly zakázány, nadále ohrožují i ještě nenarozené děti a ovlivňují celý náš další život. Těžko si představit záladnější zbraň. Krev každého z nás v sobě nosí ekologické informace o stavu prostředí. Evropská komisařka pro životní prostředí se rozhodla konkrétní důvěrné informace získané z jejího vlastního těla předložit veřejnosti.

Stalo se tak brzy poté, co Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) v Kodani (www.eea.eu) vydala zprávu o tom, že mezi špatným zdravotním stavem obyvatel a ekologickými problémy existuje silná korelace. Podle EEA je až 60 000 úmrtí ročně ve velkých evropských městech způsobeno dlouhodobým pobytem ve znečištěném ovzduší. Evropská komise na dramatický nárůst ekologických rizik reagovala novou Evropskou strategií životního prostředí a zdraví. Očekává se od ní, že pomůže lépe pochopit složitý vztah mezi životním prostředím a zdravím a snížit výskyt nemocí způsobených ekologickými faktory.

Ekologické problémy mohou být mezi příčinami také dalších zdravotních hrozeb. V létě 2003 Evropu zasáhla nebyvalá vedra. Podle francouzských pohřebních služeb zemřelo za dva srpnové týdny 2003 o 11 400 lidí více než ve stejném období roku 2002. Za hlavního viníka se považují extrémní horka. Součástí této zátěže byly i vysoké koncentrace znečištění ovzduší. Typickou součástí tzv. letního smogu je přízemní ozón. Na rozdíl od ozónu ve stratosféře, kterého ubývá a jenž chrání před nadměrným UV zářením, přízemního ozónu přibývá a zdraví poškozuje. Jenom v Evropě je letním smogem zasaženo více než 100 milionů lidí. Letní smog a jeho typická součást přízemní ozón vzniká především kvůli husté automobilové dopravě. V předprůmyslové době byla průměrná koncentrace přízemního ozónu 20 až 40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, dnes se na severní polokouli pohybuje od 80 do 100 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Asi po hodině pobytu v této koncentraci citlivější lidé začne bolet hlava a mají podrážděné oči. Od 200 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ se aktivuje lidský imunitní systém. Čichová prahová hodnota ozónu je asi 40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, adaptovali jsme se však na jeho zvýšené koncentrace natolik, že už ho necítíme. Je to názorná ilustrace záladnosti ekologických problémů: Jen zčásti je bezprostředně vnímáme.

Mění se evropské podnebí?

Koncentrace hlavního podezřelého z globálního oteplování – oxidu uhličitého – na Zemi »od počátku 19. století narostla z 280 ppm, tedy 280 cm^3 na krychlový metr, na dnešních přibližně 370 ppm a každým rokem přibývá o více než jednu ppm. Byla tedy výrazně narušena stabilizovaná rovnováha«, napsal